

Bir Kitap Analizi: İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası

Bir Kitap Analizi: İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası

Kitabın Künyesi: John J. Mearsheimer ve Stephen M.Walt, **The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy**, Farrar, Straus and Giroux, U.S.A, 2007

Giriş

John J. Mearsheimer Chicago Üniversitesi'nden, Stephen M.Walt Harvard Üniversitesi'nden. 2007 yılının Ağustos Ayı'nda çıkan kitap, *The Huffington Post*'ta "bundan daha günceli olamazdı" şeklinde yorumlandı. Brezinski ve Juan Cole gibi isimler kitabın içerdiği gerçekleri desteklerken, Bir neocon olan Harvardlı hukuk profesörü Alan Dershowitz'in başını çektiği pro-İsrail'in beyin takımı, Marshemier ve Walt'ı "anti-Semitik" olarak yaftalamakta tereddüt etmemişlerdi. Kendini AIPAC (ABD İsrail İlişkileri Komitesi) in alternatifi olarak ilan eden ve 2008'de kurulan **J Street** İsrail ve Filistin barışına yaptığı çabalar ve Obama yönetimine destek vermekle tanınıyor. J Street'in üyelerinden siyaset bilimci ve siyasi danışman Daniel

Levy, kitabı Amerika için bir "wake up call"(uyandırma) diye nitelendirmişti. Kitap yayınladığında, Amerika'da bir milat yaşandı. Zira İsrail lobisi ilk kez bu denli realist bir biçimde incelenmeye alınmıştı.

Kitabın bölüm ve kısımları

İki Bölüm, 11 Kısım ve Sonuç'tan oluşan kitabın Birinci Bölümü'nün birinci kısmı "Büyük Velinimet" (great benefactor) başlığını taşımakta "ABD'nin İsrail'e sağladığı ekonomik ve askeri yardımlar; savaş ve barışta Washington'un diplomatik desteği anlatılmaktadır. İkinci kısım; "İsrail stratejik bir varlık mı, mükellefiyet mi?" başlığı altında İsrail'in, müsrifçe yapılan desteği hak edip etmediği argümanı öne sürülmektedir. Soğuk Savaş sırasında İsrail değerli bir stratejik bir varlık iken, giderek ABD için stratejik bir mükellefiyet haline gelmiştir. İsrail'e bu kadar güçlü destek vermek "ABD'nin Orta Doğu'da karşı karşıya kaldığı diğer sorunlara yönelmesini zorlaştırıyor". Bu durum aynı zamanda, ABD'nin bütün dünyada bir takım ülkelerle ilişkilerini de karmaşıklaştırıyor. İsrail'e yardımın zararları gittikçe artarken, yardımın seviyesi de gün geçtikçe çoğalıyor. "Değerini Yitiren bir Manevi Dava" başlıklı Üçüncü Kısım'da ise İsraililerin ve onların Amerikalı destekçilerinin, İsrail'e yapılan yardımı tanımlamak içindir. Kitabın yazarları bu değerlendirmenin gerekli olduğunu ifade ederler; çünkü 'manevi' olduğu iddia edilen talepler, ABD'nin İsrail'e verdiği istisnai yardımı tanımlamakta çok fazla kullanılmaktadır.

Kitabın Dördüncü Kısım'ında ise "İsrail Lobisi" tanımlanır ve lobinin farklı bileşkenleri olduğu ifade edilir. "Lobi tek bir birleşik hareket değildir, farklı elemanları, bazen farklı konularda anlaşmazlığa düşerler, Hristiyan Siyonistler olarak tanımlananlar dahil Lobi, Yahudi olan ve olmayanları ihtiva eder". Kitabın bu bölümü aynı zamanda petrol lobisi olarak tanımlanan Arap-Amerikan gruplarının veya zengin Arap petrol üreticilerinin, İsrail lobisine eşdeğerde bir güç olup olmadığını inceler. Kitabın Beşinci Kısım "Siyaseti Yönetmek", Altıncı Kısım ise "kamuoyuna hakim olmak başlıklarını taşır: Lobi içindeki grupların, İsrail'in ABD içindeki çıkarlarını geliştirmek için kullandıkları farklı stratejilere yer verilmiştir. Capitol Hill üzerine yapılan doğrudan lobi çalışmasına ilave olarak lobi kampanya akımlarını yönetme yeteneği üzerinden siyasetçiler ödüllendirebilmekte ya da cezalandırabilmektedir. Lobi, İsrail hakkında kamu görüşünü şekillendirmek için medya ve akademi dünyası üzerine baskı uygulayarak önemli mesafeler katetmiştir. Kamu görüşlerini şekillendirme çabaları genellikle İsrail'i eleştirenleri anti-Semitist olmakla suçlamayı ihtiva etmektedir.

Kitabın İkinci Bölümü'nde lobinin ABD'deki son zamanlardaki Orta Doğu politikalarını şekillendirmedeki rolü üzerinde durulmaktadır. "Ne yazık ki başarılı bir şekilde teşvik ettiği politikalar aslında ABD

çıkarlarına önemli ölçüde zarar vermiş ve aynı zamanda İsrail için de zararlı olmuştur". Yedinci kısım "Lobi versus Filistin"dir. İsrail'in Filistinlilerin ulusal emellerini sınırlandırma çabalarını nasıl sürekli olarak desteklediğini göstermektedir. Bunların sonucunda, ABD'nin imajı gittikçe kötüleşmiştir: İsrail-Filistin ayrılığı her iki taraf için devam eden sıkıntıdır. Sekizinci kısım, "Irak ve Orta Doğu'yu Dönüştürme Rüyaları" başlığını taşımaktadır. Lobinin Bush yönetiminin 2003'teki Irak istilasının arkasındaki önemli güç olduğunun altı çizilmektedir. Dokuzuncu kısım "Suriye'ye Nişan almak" başlığını taşımaktadır. Amerika'nın Suriye'deki Esad rejimi ile zorlu ilişkisi anlatılmaktadır. Lobi'nin Washington'u Suriye'ye karşı çatışmacı politikalar benimsemesi için nasıl baskı altında tuttuğu ve bunun sebebinin İsrail hükümetinin isteği olduğu belgelenmiştir. Lobi olmasaydı, şu an İsrail ve Suriye arasında bir barış anlaşması olabilir ve Şam (Damascus) Lübnan'daki Hizbullah'ı desteklemiyor olabilirdi, ki bu hem Washington hem de Kudüs'ün çıkarları açısından iyi bir durum olurdu. Onuncu Kısımın başlığı "İran Hedef Noktasında" olup, lobinin ABD'nin İran'a karşı politikasını şekillendirmedeki rolü belirtilmektedir. Washington ve Tahran, Şah'ı deviren 1979'daki devrimden beri zorlu ilişkiler içindedir ve İsrail, İran'ı nükleer tutkuları ve Hizbullah gibi gruplara verdiği destek sebebiyle en ciddi düşman olarak görmektedir. İsrail ve lobi, ABD'yi sürekli olarak İran'a karşı doldurmaktadır. 11. Kısım'da ise "Lobi ve İkinci Lübnan Savaşı" başlığında İsrail'in, Hizbullah'ı 2006 Yazı'ndaki provokasyonuna verdiği karşılığın stratejik olarak aptalca ve ahlaki açıdan yanlış olduğu, yine lobinin etkisiyle ABD siyasetçilerinin İsrail'i desteklemek dışında bir şey yapmadıkları izah edilmektedir. Lobi, Amerika'nın imajını daha da kötü hale getiren, Beyrut'taki demokratik olarak seçilmiş rejimi zayıflatan ve Hizbullah'ı güçlendiren bir politika izlemiştir. Kitabın son kısmında ise "Ne Yapılabilir?" sorusu sorularak, bu şanssız durumun nasıl düzeltilebileceği açıklanır: **"Artık zaman İsrail'e normal bir ülke gibi davranma ve ABD yardımının yalnızca kendi çıkarlarını gözeterek yapması zamanıdır. Bu görevi yerine getirmek, lobinin siyasi gücüne ve şu anki programına yönelmeyi gerektirir."**

Önsöz'den bazı alıntılar:

Eğer Amerika'nın İsrail'e desteği, Ortadoğu'daki Amerikan karşıtlığının belirgin bir kaynağı ve önemli stratejik müttefikler ile ortaya çıkan gerilimin sebebi ise ve İsrail yanlısı gruplar ve bireylerin Amerikan dış politikası üzerinde önemli ölçüde bir etkisi var ise bu konuyu açık bir şekilde ele almak ve lobinin aktivite ve etkisinden kamuoyunu haberdar etmek te önemlidir.

Kitabın Önsözü'nde, Amerika'nın İsrail'e sağladığı önemli ölçüde materyal ve diplomatik desteği anlattıktan sonra bu desteğin stratejik ve manevi açılardan tamamen açıklanamayacağı belirtilir. Lobinin içindeki grup ve bireyler, Amerikan siyasetinde gerilmiş İsrail-Filistin, Irak'ın hazince sonuçlanan istilası ve Suriye ve İran ile devam eden yüzleşmeyi şekillendirmede önemli roller oynadılar. 2006 yılında yaşananlardan sonra, İsrail ve Amerika'nın Orta Doğu politikası hakkındaki iletişimin değişmekte olduğu giderek açıklığa kavuştu ve lobinin Amerikan siyasetini şekillendirmede oynadığı rol hakkında tartışmak ta bir şekilde daha kolay hale geldi. Lobinin faaliyetlerinden haberdar olmak yazarların belirttiği üzere tabii ki tamamıyla onların işi değildi. İsrail'in 2006 yazında Lübnan ile yaptığı savaş, Irak'ta devam eden fiyaskolar ve ABD eski başkanı Jimmy Carter'in *Palestine: Peace Not Apartheid* adlı kitabının yayınlanmasında sonra, Carter'a yapılan kişisel baskılar, Amerika ve İran arasında havada uçuşan savaş sözcükleri ve lobinin kendisine yöneltilen eleştirileri susturmak ve ortadan kaldırmak için gösterdiği çabalar barizdi ve çabalar başarısızlığa uğramıştı.

Eşit derecede önemli olarak düşünülen bireyler anlamaya başladılar ki, American Israel Public Affairs Committee ve lobi içindeki diğer zorlu gruplar-Hristiyan Siyonistler dahil olmak üzere-Amerikalı Yahudi toplumunun ya da daha geniş olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin ana görüşlerini yansıtmıyorlardı. Sonuç olarak bazı İsrail yanlısı gruplar güç dengesini daha ılımlı yönere çevirme ihtiyacı hakkında açıkça konuşmaya başladılar ve *The Economist* ve *New York Times* gibi yayınlar artık İsrail ve Amerika arasında her iki tarafın iyiliği için yeni bir ilişki başlatmanın zamanının geldiğini belirten yorumlar yayınladılar.

Kitap, lobinin daha bütünleşmiş bir tanımını, Hristiyan Siyonizminin rolü hakkında, geniş bir tartışmayı ve zaman içinde lobinin geçirdiği evrimin daha geniş açıklamasını ihtiva etmektedir. Kitapta ayrıca İsrail'in geçmişteki hesaplaşmalarının detaylı hali ve özellikle Filistin'e karşı tutumu da anlatılmaktadır. Amerika'nın Lübnan Savaşı'ndaki tutumu, İsrail ve Amerika'nın çıkarlarına karşı yol açtığı zarara

rağmen, lobinin gücünün önemli bir göstergesidir. Lobi'nin faaliyetleri aynı zamanda Amerika'nın İran ve Suriye politikalarında ve eski Başkan Jimmy Carter ve tarihçi Tony Judt gibi İsrail'in Filistin'e davranışını eleştiren kişilere yapılan sert saldırılar üzerinde de etkili olmuştur.

Orta Doğu hareketli ve stratejik açıdan hayati önem taşıyan bir ülke olduğu için Amerika'nın bu bölgeye karşı tutumunun kaçınılmaz şekilde geniş yankıları olacaktır. Irak'taki savaş sırasında da görüldüğü gibi politikaların yanlış yönlendirilmesi durumunda, Amerika Birleşik Devletleri kendine ve başkalarına ciddi zararlar verebilmektedir. Kitabın sonuç bölümünde Amerika'nın Orta Doğu politikasına farklı bir yaklaşımı sunulmuştur, ayrıca bu bölümde lobinin gücünün nasıl daha ılımlı veya yapıcı hale getirebileceği hakkında öneriler verilmiştir.

Lobi, Orta Doğu politikası üzerinde halen ciddi bir etkiye sahiptir. Irak bir fiyaskodur, İsrail ve Filistinliler karmaşa içine takılıp kalmış bir haldeler... El Kaide gibi örgütler aktif ve tehlikeli varlıklarını sürdürüyor ve endüstriyel dünya, hala İran Körfezi'ndeki petrole bağımlı durumda. Bütün bunlar süregelen problemler ve eğer Amerikalılar bölge üzerindeki çıkarları ve İsrail lobisi dahil, ABD dış politikasını şekillendiren bütün faktörler hakkında medeni bir diyalog kuramazsa, problemlerin tamamına veya herhangi birine yeteri kadar yönelemeyecektir.

Giriş kısmı'ndan;

(Kitap yazıldığında, Obama'nın galibi olduğu ABD Başkanlık Seçimi henüz yapılmamıştır)

"Diğer seçim yıllarında olduğu gibi, ülkedeki en yüksek makam için yarışan ciddi adaylar yabancı bir ülkeye-İsrail'e- kişisel yakınlıklarını göstermek için önemli aşamalardan geçecekler. Her aday seçildiği takdirde ABD'nin her koşulda İsrail'in çıkarlarını gözetmeye bağlı kalmaya devam edeceğinin altını çizecek. Bu gözlem hiç te cesur bir tahmin değil, çünkü başkanlık yarışçıları 2007 yılının başlarından itibaren İsrail'e desteklerinin sunmaya başladılar. Joshua Mitnick'in Jewish Week'te belirttiği gibi "adaylar kimin Yahudi Devleti'nin savunmasında en fazla çaba gösterebileceğini görmek için birbirleriyle yarış halindedir".

Şubat'ın başlarında Senatör H.Clinton New York'taki American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) nin önünde yaptığı konuşmasında, şu ifadelerde bulundu:"hayati önem taşıyan şey, müttefikimize bağlı kalmamız ve değerlerimizi korumamızdır. İsrail komşularının radikallik, aşırılık, despotçuluk ve terörle iç içe olduğu bir bölgede hayatını sürdürmeye çalışmaktadır" Senatör Barack Obama geçmişte Filistin'in durumu için biraz anlayış gösteren ifadelerde bulunmuştu, fakat İsrail'e sunduğu övgüler de vardı.

Amerikalı politikacıların bu denli hürmetkar olmalarının asıl sebebi İsrail lobisinin siyasi gücüdür. Lobi hem Yahudiler hem de sempatizanlar tarafından oluşturulmuş güçlü bir gruptur ve temelde amaçları İsrail'in ABD içindeki durumunu yükseltmek ve Amerikan dış politikasını, üyelerinin Yahudi devletine yarar sağlayacağına inanmalarını sağlayacak şekilde etkilemektedir.

İsrail lobisi gittikçe ABD içinde en güçlü gruptan biri haline geldiği için,

yüksek makam adayları da bu grubun isteklerine yakın ilgi göstermektedir. Bu gruplar, ABD liderlerinin İsrail'e 51. eyaletmiş gibi yaklaşmalarını istemektedir. Hem Demokratlar hem de Cumhuriyetçiler bu grubun politikalarına meydan okuyan herhangi bir politikacının başkan olması için çok küçük bir şansa sahip olacağını bilmektedir.

Lobi ve ABD'nin Orta Doğu Politikası

Amerika'nın bu hareketli bölgede gerçekleştirdiği faaliyetler bütün dünyada ve bölgede yaşayan insanlar için çok büyük sonuçlar doğurmaktadır.

ABD kuruluşundan beri çoğu eğitim programları ve misyonerlik çalışmaları şeklinde olmak üzere pek çok aktiviteyle Orta Doğu'ya müdahale etmektedir. Fakat II.Dünya Savaşı'ndan beri Amerika'nın bölgedeki rolünü ve bugün İsrail ile ilişkisini bu amaçla gözlemlemek yanlıştır. II.Dünya Savaşı'ndan önce ABD'nin bölgeye gerçekleştirdiği en önemli müdahale yerel nüfusun, süregelen Siyonist saldırılara karşı çıkması ve bağımsız bir Yahudi Devleti inşa etmesiyle sonuçlanmıştır.

ABD, II. Dünya Savaşı'ndan beri Orta Doğu'da güvenlik meselelerinde giderek daha önemli roller üstlenmektedir ki bunlar ilk önce petrol, daha sonra komünizm karşıtlığı ve zaman geçtikçe de İsrail ile gelişen ilişkiler üzerine gerçekleşmiştir. 1948'de İsrail'in kurulmasına destek çıktıktan sonra ABD liderleri, İsrail ve Arap liderleri arasında dengeli bir ilişki yürütmeye çalıştılar ve daha önemli stratejik çıkarları tehlikeye atma korkusuyla, Yahudi Devleti'ne herhangi bir resmi yardım yapmaktan dikkatle

kaçındılar.

1967'deki Altı Gün Savaşı'ndan itibaren, Amerika'nın Orta Doğu politikasının baskın özelliği İsrail ile olan ilişkileri haline geldi. Son 40 yıldır, ABD, İsrail'e diğer ülkelere yaptıklarını katlayacak kadar çok maddi ve diplomatik destek verdi. Başkanlar Bill Clinton ve G.Bush tutarlı bir Filistin Devleti'nin kurulmasından yana olduklarını belirttilerse de, her ikisi de bunun gerçeğe dönüştürülmesi için Amerikan baskısını kullanmak istemediler.

1990'ların başından beri, Amerika'nın İran'a karşı politikası, İsrail hükümetlerinin isteklerinden oldukça etkilendi. İsrail ve Amerikalı destekçileri İran ve ABD arasında herhangi bir anlaşma yapılmasını önlemek ve iki ülkeyi birbirlerinden ayrı tutma konusunda başarılı oldular. Bir diğer örnek te Bush yönetiminin 2006 yazındaki İsrail'in Lübnan ile yaptığı savaş sırasındaki tutumudur. İsrail'e gösterilen bu net destek, Beyrut'taki Amerikan yanlısı hükümeti zayıflattı, Hizbullah'ı güçlendirdi, İran, Suriye ve Hizbullah'ı yakınlaştırdı ki bu sonuçlar ne Washington ne de Kudüs için iyi sonuçlar olmadı.

ABD'nin İsrail'e verdiği sonsuz destek ve İsrail'in Filistin sınırları içindeki uzun süredir devam eden istilası Arap ve İslam dünyası içindeki Amerikan karşıtlığını da ateşledi. Washington'un İran'ın nükleer programını sonlandırmak gibi diğer sorunlarla ilgilenmesini zorlaştırdı. İsrail lobisi, pek çok Amerikalıyı, Amerika ve İsrail çıkarlarının 'ortak çıkarlar' olduğuna inandırmayı başardı.

İsrail lobisinin bazı faaliyetleri İsrail'e de zarar vermektedir. Eğer ABD uzun zaman önce İsrail'i West Bank ve Gazze'de yerleşkeler inşa etmesini durdurmak için ikna etmek amacıyla finansal ve diplomatik baskısını kullansa ve bunun yerine İsrail'e bu topraklar üzerinde tutarlı bir Filistin devleti oluşturmak için yardım etseydi, bugün İsrail'in durumu daha iyi olurdu.

Lobinin Çalışma Biçimi:

Amerika'nın İsrail'e gösterdiği cömert ve koşulsuz destek nadiren sorgulanır, çünkü lobi içindeki gruplar kamu görüşünün kendi stratejik ve manevi düşünceleriyle eş değerde olmasını sağlamak için güçler kullanmaktadırlar.

ABD Eski Başkanlarından Jimmy Carter'in *Palestine: Peace Not Apartheid* adlı kitabına gösterilen tepki bu durumu mükemmel şekilde tasvir eder. Carter'in en büyük amacı İsrail ve Filistin arasında barışın sağlanmasıydı ve Carter farkında olmadan İsrail'in de barış ve güvenlik içinde yaşama hakkını savunmaktadır. Buna rağmen, İsrail'in 'Vaadedilmiş Topraklar' üzerindeki politikalarının Güney Afrika'daki belirsiz rejime benzediğini ifade ettiği için ve İsrail yanlısı grupların ABD liderlerinin İsrail'e barış için baskı yapmalarını güçleştirdiklerini belirttiği için bir grup insan ona karşı kampanya başlatmıştı: Carter açıkça "anti-Semitist", "Yahudi nefretçisi" ve "Nazi yanlısı" olmakla suçlanmıştı. Yine de lobinin çabalarına rağmen, ciddi sayıda Amerikalı, ABD'nin İsrail'e verdiği desteğin, bütün dünyadaki Amerikan karşıtlığının temel nedenlerinden biri olduğunun farkındadır. Ekim 2006'da gerçekleştirilen ulusal bir ankette katılımcıların %39'u şöyle söyledi: "İsrail lobisinin Kongre ve Bush yönetimi üzerine çalışması Irak savaşına girmemizin önemli bir etmeni idi". Amerikalıların genel olarak İsrail'e sempati duymasına rağmen, pek çoğu da belli başlı İsrail politikalarını eleştirmekte ve İsrail hareketlerinin ABD çıkarlarına aykırı olması halinde Amerikan yardımını durdurmak istemektedirler.

İsrail Lobisi Hakkında Konuşmak Neden Bu Kadar Zor?

"ABD ifade özgürlüğünün ve derneklerin kabul edildiği çoğulcu bir demokrasi olduğu için ilgi gruplarının siyasi süreçte egemen olmaya çalışmaları kaçınılmazdır." Kübalı Amerikalılar Castro rejimine ambargo konulmasını sağlamak için lobi oluşturmuşlar; Ermeni Amerikalılar 1915'in soykırım olarak tanınması ve son zamanlarda da Azerbaycan ile ilişkilerin sınırlandırılması için baskı yapmışlardır; Hintli Amerikalılar son zamanlardaki güvenlik anlaşmasını ve nükleer ortaklı anlaşmalarını desteklemek için bir araya gelmişlerdir. Bu tip faaliyetler ülkenin kuruluşundan beri Amerikan siyasi hayatının merkezi bir özelliğidir ve bunları göz ardı etmek sorun yaratır.

Fakat Amerikalılar için İsrail lobisi hakkında konuşmak açık bir şekilde daha zordur. İsrail lobisinin uygulamalarını ve yayılmasını sorgulamak bazılarını İsrail'in kendi yasallığını sorgulamakla eş anlamlı imiş gibi görünmektedir. Destekçilerinin pek çoğu iyi niyetli eleştirileri bile İsrail'in varlığına yapılan açık bir meydan okuma gibi algılamaktadır.

Yahudilerin siyasi gücü hakkında herhangi bir tartışma 2000 yıllık tarihin özellikle Avrupa'da anti-Semitizmin en yoğun yaşandığı yüzyılların gölgesinde gerçekleşmişti. Hristiyanlar Haçlı Seferleri

sırasında 1290 ve 1497 yılları arasında binlerce Yahudi'yi katletmiştir. Bu utanç verici kayıtlar, neredeyse 6 milyon Yahudi'nin katledildiği Nazi Soykırımı sayesinde doruk noktasına ulaşmıştır. Yahudiler Arap dünyasının bazı kesimlerinde de baskı görmüştür ama bu baskı diğerlerine göre oldukça azdır.

“Dual loyalty”(çift yönlü sadakat) ye göre diasporadaki Yahudiler asla asimile edilemeyecek bireylerdir, çünkü onlar birbirlerine karşı, içinde yaşadıkları ülkeye karşı, olduklarından daha sadıktırlar. Bugün korkulan şey, İsrail'i destekleyen Yahudilerin, sadakatsız Amerikalılar olarak görülebilme ihtimalidir. Kitap analizinin sonucunda söylenebilir ki gerek uluslar arası kamuoyu gerek ABD ve İsrail ve bölge ülkeleri İsrail'in kendinden çok, İsrail dışında yaşayanların İsrail tasawurlarından alabildiğine olumsuz etkileniyorlar.

Prof. Dr. Edibe SÖZEN